

## POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z powództwa A. M.  
przeciwko Przedsiębiorstwu Transportowo - Spedycyjnemu T. Spółce z o.o. w R.  
o ryczałt za noclegi,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw  
Publicznych w dniu 28 maja 2015 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu  
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w R.  
z dnia 2 października 2014 r.,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

### UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 2 października 2014 r. oddalił apelację pozwanego Przedsiębiorstwa Transportowo – Spedycyjnego T. Sp. z o.o. w R. od wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 12 marca 2014 r., mocą którego zasądzono od pozwanego na rzecz powoda A. M. kwotę 22.885,02 zł tytułem ryczałtu za noclegi w kraju i za granicą za okres od marca 2010 r. do lutego 2012 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dat wymagalności poszczególnych kwot i oddalono powództwo w pozostałym zakresie oraz rozstrzygnięto o kosztach procesu.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną pozwanego. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 2 pkt 7) ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.); 2/ art. 2 pkt 6) ustawy o czasie pracy kierowców; 3/ art. 27 ust. 5 ustawy o czasie pracy kierowców; 4/ art. 8 ust. 8 rozporządzenia 561/2006/WE; 5/ art. 26a-26e ustawy o czasie pracy kierowców; 6/ art. 153 ust. 1 i 5 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej; 7/ § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) w związku z art. 77<sup>5</sup> k.p.; 8/ art. 2 Konstytucji RP; 9/ art. 18<sup>3a</sup>-18<sup>3e</sup> k.p.; 10/ i 11/ § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju; 12/ art. 7 k.c. oraz art. 8 k.p. i 5 k.c. w związku z art. 300 k.p. Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania - art. 328 § 2 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy, przez oddalenie powództwa w całości i orzeczenie o zwrocie przez powoda na rzecz pozwanego kwoty spełnionego świadczenia obejmującej świadczenie główne, odsetki i koszty procesu w wysokości 36.561,84 zł, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przypisanych, za obie instancje i postępowanie kasacyjne; ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego, a także o orzeczenie o zwrocie przez powoda na rzecz pozwanego kwoty spełnionego świadczenia obejmującej świadczenie główne, odsetki i koszty procesu w kwocie łącznej 36.561,84 zł.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych oraz potrzebę dokonania

wykładni przepisów prawa wspólnotowego w zakresie ich interakcji z przepisami prawa krajowego.

Zagadnienia prawne zostały sformułowane następująco: 1/ czy zdaniem Sądu Najwyższego, zasadne jest zasądzenie roszczeń z tytułu ryczałtów noclegowych, w sytuacji gdy co prawda pracodawca zapewnił obiektywnie bezpłatny nocleg, lecz jednocześnie nie zapewnił go w rozumieniu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, ale równocześnie kierowcy nie ponieśli „realnego” i „rzeczywistego” kosztu „noclegu”, w sytuacji gdy kierowcy albo ponieśli jedynie „okołonoclegowe” koszty toalet, pryszniców itp., uregulowane w § 2 pkt. 2) lit. c rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju albo też w ogóle nie ponieśli jakichkolwiek kosztów (na przykład gdy pracodawca pokrywał powyższe koszty); 2/ czy zdaniem Sądu Najwyższego, z definicji legalnej „podróży służbowej”, uregulowanej w art. 2 pkt. 7) lit. a) oraz lit. b) ustawy o czasie pracy kierowców i obowiązującej po 3 kwietnia 2010 r., wynika brak obowiązku pracodawców do wypłaty świadczeń noclegowych (w tym także ryczałtów za nocleg), jeśli kierowca nie realizował noclegu w zakresie definicji „przewozu drogowego” w rozumieniu art. 2 pkt. 2) ustawy o czasie pracy kierowców oraz art. 4 lit. a) rozporządzenia 561/2006 WE Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r oraz uregulowań wynikających z ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 260 ze zm.) ?

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że sądy powszechne (na przykładzie Sądu Okręgowego w R.) orzekając o zasądzeniu kierowcom ryczałtów za noclegi, odwołują się wyłącznie do pierwszej części uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r. (II PZP 1/14, OSNP 2014 nr 12, poz. 164) i wydają się nie dostrzegać zarówno pełnej treści samej uchwały, jak też całkowicie pomijają uzasadnienie przedmiotowej uchwały. Tymczasem oparcie orzeczeń wyłącznie na

pierwszej części zdania uchwały, z której wynika, że zapewnienie przez pracodawcę kierowcy noclegu w kabinie ciężarowego środka transportowego wyposażonego w specjalistyczną leżankę nie stanowi zapewnienia kierowcy bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, zafałszowuje obraz treści całej uchwały a w szczególności przekaz płynący jej uzasadnienia. Istotnym zagadnieniem prawnym jest więc ustalenie, czy faktycznie intencją Sądu Najwyższego w przedmiotowej uchwale i jej uzasadnieniu było wskazanie, iż dla zasadności dochodzenia roszczenia przez kierowców oprócz obowiązku zapewnienia bezpłatnego noclegu musi równolegle wystąpić także drugi składnik, którym jest „koszt noclegu”. Co się tyczy drugiego istotnego zagadnienia prawnego skarżący wskazał, że zgodnie z art. 2 pkt. 7) ustawy o czasie pracy kierowców, obowiązuje definicja legalna „podróży służbowej” kierowców, ograniczona jedynie do zakresu definicji legalnej „przewozu drogowego”. Sądy nie dostrzegają, iż w oparciu o uregulowanie art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, kierowcy w „podróży służbowej” przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach art. 77<sup>5</sup> § 3-5 k.p. Natomiast art. 2 pkt 2 ustawy o czasie pracy kierowców określa, że „przewozem drogowym” jest przewóz w rozumieniu rozporządzenia 561/2006 WE. Powołane rozporządzenie w art. 4 lit. a) określa natomiast, że: „przewóz drogowy” oznacza każdą podróż odbywaną w całości lub części po drogach publicznych przez pojazd, z ładunkiem lub bez, używanym do przewozu osób lub rzeczy. „Przewozem drogowym” jest więc podróż realizowana po „drogach publicznych”. Ustawa o drogach publicznych definiuje „drogi publiczne” stanowiąc, że są to drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe, drogi gminne. Parkingi natomiast należą do dróg krajowych jedynie wówczas, gdy znajdują się w pasie drogowym. Wynika to z treści art. 8 ust. 1 ustawy o drogach publicznych. W konsekwencji odpoczynek i sen odbierany poza drogami publicznymi nie stanowią elementu składowego podróży służbowej. Do odpoczynków i snu realizowanego na parkingach poza drogami publicznymi nie mają zastosowania uregulowania ustawy

o czasie pracy kierowców, więc nie mają zastosowania także uregulowania art. 77<sup>5</sup> § 3-5 k.p. Na skutek powyższych ustaleń istotnym zagadnieniem prawnym jest odpowiedź na pytanie, czy można zasadnie przyjąć, że brak jest jakiegokolwiek normatywnej podstawy do wypłaty jakichkolwiek świadczeń noclegowych a w tym także ryczałtów za nocleg, ponieważ obowiązek ten wypływa jedynie z faktu konieczności pokrycia kosztów noclegu w ramach podróży służbowej odbywanej wyłącznie w ramach „przewozu drogowego”. Jak podkreśla skarżący w orzecznictwie nie zwrócono także dostatecznej uwagi, iż w sytuacji gdy kierowca realizował w danym dniu podróż służbową, wówczas należne mu jest świadczenie w postaci diety ale po powrocie do domu w tej samej dobie, za odbiór snu w domu świadczenie noclegowe jest nienależne, ponieważ kierowca zaprzestał już wykonywania podróży służbowej. Sądy nie dostrzegły, że analogiczny przypadek zachodzi, gdy kierowca realizuje podróż służbową po drogach publicznych (wówczas znajduje się formalnie w podróży służbowej) ale realizacja odpoczynku poza pasem drogowym drogi publicznej, w ujęciu normatywnym nie mieści się w zakresie definicji legalnej podróży służbowej. Odnosząc się więc ściśle do treści normy, świadczenia noclegowe kierowcy w takim przypadku są nienależne (chyba że odrębnie tę kwestię uregulował pracodawca w wewnętrzzakładowych źródłach prawa pracy). W konsekwencji, do odpoczynku i snu realizowanego na parkingach poza drogami publicznymi nie mają zastosowania uregulowania ustawy o czasie pracy kierowców a w konsekwencji nie mają zastosowania także uregulowania art. 77<sup>5</sup> § 3-5 k.p.

Dodatkowo skarżący na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócił się do Sądu Najwyższego o wniesienie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania w trybie prejudycjalnym dotyczącego wykładni art. 8 ust. 8 rozporządzenie 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 od dnia 11 kwietnia 2007 r. o brzmieniu następującym: 1/ czy w sytuacji, gdy zgodnie z art. 8 ust. 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 istnieje możliwość snu w kabinie samochodu, to przy stosowaniu tego przepisu na gruncie

prawa krajowego należy w oparciu o zasadę skutku pośredniego dokonać jego wykładni rozszerzającej w stosunku do regulacji krajowej przewidzianej w treści § 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167) ?; 2/ czy w sytuacji, gdy odpoczynek, o którym mowa w rozporządzeniu (WE) nr 561/2006, to dokładnie ten sam odpoczynek, o którym mowa w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, co wynika z treści definicji legalnej instytucji „odpoczynku”, wyrażonej w regulacji krajowej przewidzianej w art. 2 pkt 6) ustawy o czasie pracy kierowców, można uznać, że dla kierowców transportu międzynarodowego pojęcia „odpowiednie miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” odnoszą się do tej samej okoliczności?; 3/ czy interpretacja §16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (dawnego § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju) nakazująca pracodawcy wypłatę ryczałtu za nocleg w sytuacji, w której zapewnił on kierowcy odpowiednie miejsce do spania i odbioru dziennych i skróconych tygodniowych okresów wypoczynku w kabinie pojazdu, jest zgodna z art. 8 ust. 8 Rozporządzenia (WE) nr561/2006?; 4/ czy to prawda, że z art. 153 ust. 5 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej wynika, iż prawo unijne nie reguluje kwestii wynagrodzenia, czego zaprzeczeniem, zdaniem skarżącego, jest art. 10 rozporządzenia (WE) nr 561/2006, czy też jest tak jak sądzi skarżący i ku czemu się skłania, że prawo unijne nie reguluje jedynie kwestii wysokości samej stawki wynagrodzenia?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, powód wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania; ewentualnie - na wypadek przyjęcia skargi do rozpoznania - wniósł o oddalenie skargi, w każdym przypadku z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością

orzekania i ujednocianie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Co się tyczy tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi



kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencki i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia. Konstruując istotne zagadnienie prawne i sugerując potrzebę wykładni przepisów prawnych skarżący nawiązuje do problemów związanych ze sposobem kompensowania pracownikom – kierowcom samochodów ciężarowych kosztów noclegów podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym. Wbrew sugestiom autora skargi kasacyjnej, kwestie te zostały rozstrzygnięte w powoływanej wielokrotnie uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164). Wyrażono w niej pogląd, zgodnie z którym zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy.

W uzasadnieniu uchwały uwzględniono kontekst międzynarodowy i unijny problematyki kompensowania kosztów podróży służbowej kierowców pojazdów w transporcie międzynarodowym. Zauważono, że w dniu 15 maja 1992 r. Polska ratyfikowała Umowę europejską dotyczącą pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowe (AETR), sporządzoną w Genewie dnia 1 lipca 1970 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 94, poz. 1087 ze zm., dalej „umowa AETR”). Zgodnie z

art. 8 ust. 1 umowy AETR, w każdym dwudziestoczworgodzinnym okresie kierowca korzysta z dziennego okresu odpoczynku wynoszącego co najmniej jednaście kolejnych godzin, który to okres może być skrócony do minimum dziewięciu kolejnych godzin, nie częściej niż trzy razy w każdym tygodniu, pod warunkiem że przed upływem następnego tygodnia otrzyma równoważny okres odpoczynku, stanowiący rekompensatę. Ten dzienny okres odpoczynku może być wykorzystany w pojeździe, jeżeli jest on wyposażony w miejsce do spania i znajduje się na postoju (art. 8 ust. 7 umowy AETR). Umowa AETR nie reguluje w żadnym zakresie wynagrodzenia za pracę kierowców będących pracownikami, czy innych świadczeń przysługujących im w związku z pracą. Nie wynika to z treści przepisów tej umowy, funkcji przez nie spełnianych oraz celów zawarcia umowy międzynarodowej. Z kolei w prawie unijnym obowiązuje rozporządzenie (WE) nr 561/06 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.UE.L. 2006 Nr 102, s. 1). Rozporządzenie nr 561/06 - zgodnie z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2) - ma zasięg ogólny, wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. W art. 4 rozporządzenia nr 561/06 przyjęto definicje podstawowych pojęć, między innymi dziennego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. g) oraz tygodniowego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. h). Według art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/06, jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, dzienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju. Przedmiotem regulacji rozporządzenia nr 561/06 w żadnym zakresie nie jest jednak wynagrodzenie za pracę kierowców będących pracownikami, czy inne świadczenia przysługujące im w związku z pracą. Nie wynika to z treści przepisów rozporządzenia i ich funkcji. Podstawą prawną wydania tego rozporządzenia jest art. 91 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, upoważniający do wydawania aktów dotyczących wspólnej polityki transportowej (art. 90 Traktatu), w szczególności ustanawiających

środki pozwalające polepszyć bezpieczeństwo transportu. Przede wszystkim zaś - zgodnie z art. 153 ust. 5 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - wyłączona jest możliwość regulowania w drodze aktów unijnego prawa pochodnego wynagrodzeń za pracę rozumianych jako wszelkiego rodzaju należności przysługujących pracownikowi od pracodawcy z tytułu zatrudnienia. Powyższe oznacza, że art. 8 ust. 7 umowy AETR oraz art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/06 dotyczą możliwości wykorzystania przez kierowcę dziennego (także tygodniowego) skróconego (ale już nie tygodniowego regularnego) odpoczynku w pojeździe (w kabinie samochodu), jeżeli dokona on takiego wyboru, pod warunkiem, że pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Przepisy te nie dotyczą natomiast uprawnień w zakresie przysługiwania kierowcy od pracodawcy należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania pracy (podróży służbowych); nie mogą więc służyć ocenie przesłanek takich uprawnień, w szczególności przesłanek przysługiwania ryczałtu za nocleg.

Co do krajowych regulacji powyższej problematyki Sąd Najwyższy nawiązał do przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.), w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 246), która weszła w życie z dniem 3 kwietnia 2010 r. Wbrew sugestiom skarżącego, motywując swoje stanowisko wyrażone w powołanej uchwale, Sąd Najwyższy uwzględnił fakt wprowadzenia ustawą nowelizującą nowej definicji podróży służbowej kierowcy, rozumianej jako każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu na polecenie pracodawcy: a) przewozu drogowego poza siedzibę pracodawcy lub b) wyjazdu poza siedzibę pracodawcy, w celu wykonania przewozu drogowego (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców). W art. 21a zmienionej ustawy o czasie pracy kierowców przyjęto zaś, że kierowcy będącemu w tak zdefiniowanej podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77<sup>5</sup> § 3-5 k.p. W wyniku nowelizacji ustawy o czasie pracy kierowców powstała sytuacja prawna, w której podróże kierowców transportu międzynarodowego odbywane w okresie do

dnia 3 kwietnia 2010 r. nie stanowiły podróży służbowych w rozumieniu art. 77<sup>5</sup> § 1 k.p. (nie mają więc zastosowania wprost przepisy powszechnie obowiązujące dotyczące zwrotu kosztów podróży służbowych), a po tej dacie są one podróżami służbowymi (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców) i kierowcom przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego.

Analizując przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167), Sąd Najwyższy sformułował zaś następujące wnioski: - pojęcia „odpowiednie miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” nie mogą być utożsamiane (zamiennie traktowane), a wręcz odwrotnie - użycie różnych sformułowań w przepisach prawa oznacza, że są to różne pojęcia; - zasadniczo prawodawca odnosi pojęcie „noclegu” do usługi hotelarskiej (motelowej; pośrednio także do noclegu opłaconego w cenie karty okrętowej lub promowej), o czym świadczy nie tylko zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym (za usługi hotelarskie), ale także wysokość ustalonych limitów; - usługa hotelarska obejmuje szerszy zakres świadczeń niż tylko udostępnienie „miejsca do spania”, w szczególności możliwość skorzystania z toalety, prysznic, przygotowania gorących napojów itp., a także (ewentualnie) zapewnienie wyżywienia, co powoduje obniżenie diety; - brak przedstawienia rachunku za usługi hotelarskie oznacza, że pracownik nie korzystał z hotelu (względ na racjonalnego prawodawcę, który to przewidział); wówczas zwrot kosztów noclegu zostaje ograniczony do 25% limitu stanowiącego ryczałt za koszty realnie ponoszone w czasie podróży, bez korzystania z usług hotelowych; - istota „ryczałtu” jako świadczenia kompensacyjnego (w tym wypadku przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu) polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w

całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są one udokumentowane); w zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu - która jako uśredniona i ujednolicona ustalona jest przez prawodawcę - pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione. Prowadzi to do ogólnego wniosku, że zapewnienie przez pracodawcę pracownikowi (kierowcy wykonującemu przewozy w międzynarodowym transporcie drogowym) odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodu ciężarowego, czyli wyposażenie samochodu w odpowiednie urządzenia (leżankę, klimatyzację, ogrzewanie itp.) pozwala na wykorzystanie przez kierowcę w samochodzie dobowego (dziennego) odpoczynku, przy spełnieniu warunków określonych w art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/06; natomiast nie oznacza zapewnienia mu przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2002 r. Taki stan rzeczy uprawnia pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1 lub 2 tego rozporządzenia.

Treść powołanej uchwały oraz jej uzasadnienie dają zatem odpowiedź na wszystkie pytania stawiane przez skarżącego w ramach wskazanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu. Wobec niewykazania istnienia owych przesłanek, z mocy art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji postanowienia.